



Andrejs Žagarsi lavastatud «Manon Lescaut» algab küll ehk hillitsetult, ent stseen-stseenilt muutub kahe noore inimese traagiline armusuhe üha vahedamalt tajutavaks. Ja kui lavastuse faabulas ongi ebakõlasid, siis lauljad ja orkestrandid väärivad vaid kiitust. Foto: Harri Rospu

Andrejs Žagarsi tuunitud Puccini Estonias

UUSLAVASTUS

Giacomo Puccini ooper
«Manon Lescaut»

Lavastaja Andrejs Žagars (Läti rahvusoooper)

Dirigent Arvo Volmer

Dekoratsioonid: Renāte Lorence (Läti)

Kostüümid: Kristina Pasternaka (Läti)

Osades: Aile Asszonyi (Manon), Mart Mardiste (Renato de Grioux), Rauno Elp (Lescaut), Mart Laur (Geronto de Ravoir), Oliver Kuusik (Edmondo), Märt Jakobson (Kõrtsmik), Aleksander Arder (Tanstuõpetaja), Juuli Lill (Laulja) jt

Esietendus reedel, 4. novembril

seejärel kõige muu sinna juurde kuuluvaga (näitlejate füüsilised ja omavahel sobituvad proportsioonid, liikumine, dekoratsioonid).

Tunnistan, et esimeses vaatuses, kus armuleek lööb lõkkel Manoni laulva/kehatava Aile Asszonyi ja vaest üliõpilast Renatot kehatava Mart Mardiste vahel, jäi kire edasiandmine veel pisut kahvatuks. Sest üks ole Puccini ooperid üksainus lõputu kirg, kannatamine ja ülenus. Ent mida stseen edasi, seda ehedamalt kahe noore inimese vahelise armusuhte traagiline kulg lavalt saali jõudis, tipnedes teises vaatuses pikkade kirklike suudluste ja erootiliste vihjetega ühteheitmises eeslava pöran-

puhtalt kogu pikk lahkumiskuud, väär is traagikale vaatamata publiku aplausi.

Žagars on «Manon Lescaut» üle kandnud 18. sajandi rokokoo koost 20. sajandi kõrgmodernismi.

Süžee oleks tõlgendatav siis nii: glamuuri ihkav neiu Manon tuleb 1968. aasta suvel Prantsuse Rivierasse, olles isa käsul teel kloostrisse (siin tekib mõistagi loogiline dissonants!). Renato armub temasse ja tahab ta röövida. «Mänedžeriks» saab Manoni vend Lescaut (keda, muide, väga hästi mängib ja laulab Rauno Elp). Vahepeal eelistab aga Manon vana rikkurist ärimehe Geronte de Ravoire'i (Mart Laur) Pariisi korterit ja

vaatuse arreteerimine – Manoni kahtlustatakse kaassüüdlaseks oma mehe surmas – oleks nagu selle järelkaja. Peab küll ütleva, et siin enam ajaline ülekanne ei tööta. Neljandas vaatuses peab vaataja aimama, et Manon ja Renato on põgenesid läbi teinud lennuõnnetuse ja määratud surema Aafrika kõrbes. Mulle assotsieerus lennuk laval pigem Antoine de Saint-Exupéry saatusega.

Aasta eest sai seoses Läti rahvusoooperi Eesti-külalastusega nähtud Žagarsi tuunitud «Jevgeni Onegini». Selle ajaline konkretiseerimine jäi abstraktsmaks ega mõjunud nii tõlgendusliku pealetükkivusega nagu «Manon Lescaut».



Andrejs Žagarsi lavastatud «Manon Lescaut» algab küll ehk hillitsetult, ent stseen-stseenilt muutub kahe noore inimese traagiline armusuhe üha vahedamalt tajutavaks. Ja kui lavastuse faabulas ongi ebakõlasid, siis lauljad ja orkestrandid väärivad vaid kiitust. Foto: Harri Rospu

Andrejs Žagarsi tuunitud Puccini Estonias

UUSLAVASTUS

Giacomo Puccini ooper
«Manon Lescaut»

Lavastaja Andrejs Žagars (Läti rahvusoooper)

Dirigent Arvo Volmer

Dekoratsioonid: Renāte Lorence (Läti)

Kostüümid: Kristīna Pasternaka (Läti)

Osades: Aile Asszonyi (Manon), Mart Mardiste (Renato de Grieux), Rauno Elp (Lescaut), Mart Laur (Geronto de Ravoire), Oliver Kuusik (Edmondo), Mārt Jakobson (Kõrtsmik), Aleksander Arder (Tanstuõpetaja), Juuli Lill (Laulja) jt

Esietendus reedel, 4. novembril

REIN VEIDEMANN
TLÜ EHI professor/Postimees

Nii pikka ja tormilist aplausi pole Estonia teatris juba mõnda aega olnud, tunnistas garderoobitadi mulle mantlit ulatades, kui lahkusin Puccini 1893. aastal valminud läbimurdeooperi «Manon Lescaut» esietenduselt.

Kuna teater algab garderoobist, tuleb riidehoidja tähelepanekut võtta tõsiselt. Lavastuse triumf paistab väärivat sellele eelnenud võimsat reklaami. Tallinnas Stockmanni, Swissõteli ja SEB (kavalehelt võib lugeda, et pank osales ooperi «tootmisprotsessis», sest nii on kirjutatudki: «SEB esitleb») vahele jääva Tartu maantee reklaamitulpadelt jäi mulje, et oodata on Asszonyi-Žagarsi võimsat duetti.

Pikk ja macholiku välimusega läti kultuslavastaja sobinuks tüübi poolest võrgutaja rolli kindlasti paremini kui tenorid. Aga me oleme ooperis ja siis tuleb arvesse võtta, et rollid luuakse eeskätt hääle ja alles

seejärel kõige muu sinna juurde kuuluvaga (näitlejate füüsilised ja omavahel sobituvad proportsioonid, liikumine, dekoratsioonid).

Tunnistan, et esimeses vaatuses, kus armuleek lööb lõkkele Manoni laulva/kehastava Aile Asszonyi ja vaest üliõpilast Renato kehastava Mart Mardiste vahel, jäi kire edasiandmine veel pisut kahvatuks. Sest eks ole Puccini ooperid üksainus lõputu kirg, kannatamine ja ülenud. Ent mida stseen edasi, seda ehedamalt kahe noore inimese vahelise armusuhte traagiline kulg lavalt saali jõudis, tipnedes teises vaatuses pikkade kirglike suudluste ja erootiliste vihjetega ühteheitmises eeslava pörandal ning neljandat vaastust venisti täitva agooniaga.

Selles Puccini ooperis pole veel seesuguseid n-õ iseseisvalt elavaid aariaid nagu «Toscas», «Boheemis», «Madame Butterfly» või «Turandotis». Jutustus voogab lainetades, nagu kogu Puccini käekirjale iseloomulik.

Siiski oli hetki, mil publik sai sekkuda braavohüüete ja vaheaplousiga. Renato esimene aaria «Iial pole ma kohanud niisugust neidu» andis märku sellest, milline jõuliselt dramaatiline tenor on olemas Mart Mardiste näol Estonia teatril. Ei ühtegi «kukke» kõrgeimatel nootidel, läbivalt puhas ja kindel esitus.

Asszonyi kui laulja nauditava professionaalsuse kõrval vääriv igati tunnustust tema näitlejameisterlikkus. Mõlemale osatäitjale on viimane vaatus paras kadalipp: meeleheitel Renato ja janusse hääbuv Manon. Et seejuures – Manon tõmbleb surmakrampides ja Renato emab teda – suudetakse laulda

puhtalt kogu pikk lahkumiskuudett, vääriv traagikale vaatamata publiku aplausi.

Žagars on «Manon Lescaut» üle kandnud 18. sajandi rokokoo koost 20. sajandi kõrgmodernismi.

Süžee oleks tõlgendatav siin nii: glamuuri ihkav neiu Manon tuleb 1968. aasta suvel Prantsuse Rivierasse, olles isa käsul teel kloostrisse (siin tekib mõistagi loogiline dissonants!). Renato armub temasse ja tahab ta röövida. «Mänedžeriks» saab Manoni vend Lescaut (keda, muide, väga hästi mängib ja laulab Rauno Elp). Vahepeal eelistab aga Manon vana rikkurist ärimehe Geronte de Ravoire'i (Mart Laur) Pariisi korterit ja luksuseliku elu.

Esimeses vaatuses, kus armuleek lõkkele lööb, jäi kire edasiandmine pisut kahvatuks. Ent mida stseen edasi, seda ehedamalt lavalt nähtu mõjus.

Üheks lavastuse kulminatsiooniks on seal aset leidev Estonia kooriliikmetest hipide ja lillelaste karnevalipidu, marihuaana suitsetamine, seksimine (nii kaugele lavalt siiski ei minna) ja tvisti õppimine ning tants. Koori etteaste teenis siin aplausi (koreograaf Elita Bukovska ja koormeister Hirvo Surva). Eraldi särasid oma etteastetega tantsuõpetaja (Aleksander Arder) ja laulja (Juuli Lill).

Ajastuvaimuline on kogu kujundus: konjakikliasi kopeerivatest toolidest op-kunsti matkivate seinatapeetideni.

Vahepeal on aga toimunud üliõpilaste mäss ja kolmanda

vaatuse arreterimine – Manoni kahtlustatakse kaassüüdlasena oma mehe surmas – oleks nagu selle järelkaja. Peab küll ütleva, et siin enam ajaline ülekannet ei tööta. Neljandas vaatuses peab vaataja aimama, et Manon ja Renato on põgenesid läbi teinud lennuõnnetuse ja määratud surema Aafrika kõrbes. Mulle assotsieerus lennukilaval pigem Antoine de Saint-Exupéry saatusega.

Aasta eest sai seoses Läti rahvusoooperi Eesti-külastusega nähtud Žagarsi tuunitud «Jevgeni Oneginit». Selle ajaline konkretiseerimine jäi abstraktsemaks ega mõjunud nii tõlgendusliku pealetükkivusega nagu «Manon Lescaut».

Võib ju põhjenduseks tuua, et nii saavad uued vaatajapõlvkonnad parema kontakti tolmu- ja kippuva ooperiklassikaga. Ent noorematele on 1960. aastadki eelajalooline aeg. Viimaste kümnendite kontekstis oleks hakanud kaasa mängima siis, kui oleks lisatud multimeediavõtteid (muide, «Jevgeni Oneginis» kasutas Žagars videot).

Või kui oleks miksitud «Manon Lescaut'd » mõne rokkoooperi motiiviga. Sest kui juba minna, siis võinuks minna plus ultra.

Siin pole esimene kord, kus ma tunnustavalt pean rääkima Estonia teatri orkestrist. Arvo Volmeri juhatamisel polnud see mitte ainult võrdne ning lavalt toimuvat väga täpselt kandev ja juhtiv partner, vaid ka sümfooniaorkestri mahtu ning detailivõimekust näitav kollektiiv.

Nähtud etenduses võisin seda taas kogeda kolmanda ja neljanda vaatuses vahele jääva intermetso esituses. See oli ka koht, kus tundsin end kõige liigutatumalt. Mis teha – Puccini kirg voolab minugi veres.